

שכל מה היה, זאת פשוט טעות איזומה שלא תישנה שוב. נכון, סני ניספה ברך לאושוויץ — הוא היה יהודי מכובד שהתבייש לעשות את צרכיו לפני האחרים, ולכן נזרק מהקרן — רודים ורודות שלי הלכו, אבל חשבנו שחזרנו למה שהיינו. חזרתי לשחק בתיאטרון, שבתי לי לימודים אחרי הפסקה בת כמה חודשים — הפסקה שבמהלכה ניספו מאות אלפי יהודים.

שעתיים מדי יום תרכיזים שניתן היה להתייחס עליהם במשך 24 שעות. קראו לכך: "ויטה פריקס", וזה חולק בבקבוקי יוגורט בין ההריוטות. התפקיד שלנו — בן כמה הייתי אז? ממש ילד! — היה להתפרץ ברעש למקומות שחילקו, לקלל, יהורים! מסריחים! להכריח את כולם ולקחת בכוח את התרכיזים. היהודים פחדו מאיתנו פחד-מוות. נשמע זועתי? וכך, המטרה היתה להכניס לגיטו, בקצה השני של העיר,

אופיי, אבל איני יכול לשחק יותר משעתיים וחצי ביום. המישחק המלוכלך הזה אינו מתאים לי. אכזבה מיוחדת? קשה לציין. היו הרבה. מה שטוב אצלי זה שאני כמו חתול — מתאושש וקם על הרגליים. אני מאוד-מאוד רגיש לפרטים. פרט קטנטן, וכאילו לא חשוב, עלול להתיר בי מישקעים לטווח ארוך יותר מאשר משהו גדול. כן, אני מדבר על יחסי-האנוש בתיאטרון, או

יותר מדי. אבא שלי, כל צהריים, היה שותה יין או בירה. לבר אני לא שותה. אני מעדיף לשותות בחברת-אנשים. זה העניין, שרר אים אותי בכתיקפה, או מיסעדות פעמים רבות. מה עושים שם? אני שותה. ברור שיש שהפיצו עליי שמעות שאני שתיין מתוך אינטרסים ורוע-לב. הרגשתי כמה וכמה פעמים, במהלך הקאריירה שלי כשחקן, שניטו להכיל אתי.

"אני שונתה, אנכי"

אני לא שנתתי!"

השתתפתי בסרט ההונגרי הגדול ביותר שנעשה בכל הזמנים: אי שם באירופה. הפכתי, כנער, לכוכב ממש בעיקר בות הסרט. שריהינוד ההונגרי הירשה לי להיות נוכח כ"שומע" בבית-הספר הגבוה לאמנויות. אפילו זכיתי בפרס השחקן הטוב ביותר בפסטיבל לוקא-רנו.

את התרכיזים. שם כבר אנשים מתו מרעב. היינו צריכים למהר לשם, לשחרר את התרכיזים במקום, לחזור למיקלט — הכל תוך שעתיים בלבד. באחת הפעמים עברתי ליד כיכר בשפת-הרנובה, וראיתי כיצד אספו שם יהודים מהבתים המוגנים ועמדו לירות בהם. עברתי רועד מפחד, עם המדים של הנוער הפאשיסטי ופיתאום שמעתי משהו צועק לעברי: "אנדרויש ק'הו!" זה היה שם-החיה שלי.

כור. כשהייתי קטן, דווקא רציתי להיות שחקן. החיידק הציבורי? זה נולד מכורח הנסיכות. התגייסתי למחתרת בגיל 12, אירגנתי הצגות בין המיקלטים — נדיתן היה לזנות ואת עסקנות. לא רק העסקנות, גם השקפות הפוליטיות מוזיקות לי בחוגי-האמנות. בחוגים האלה זאת לא זכות גדולה ל"היות ימני. אני חבר הליכוד. בשבילי זאת זכות. אם יש מבין עמיתי חברים נוספים בליכוד? איני מעוניין לסבך אף-אחד... אולי הם לא מצהירים על כך.

על תפקידים שלא קיבלתי בגלל חישובים לא-דווקא אמנותיים. **הטלאי הצהוב** **ני נמצא במצב מאוד קשה בה-בימה. אני חבר בחברת-האמנים של התיאטרון. המנהל האמנותי הקורם של התיאטרון (דויד לוי) התקשה ל"התמודד עם זה שמצד אחד הוא ממונה עליי כשחקן, ומצד שני — אני מפקח עליו מטעם חברת-האמנים. הוא התנכס בי בגלל תפקודי שם.**

פעם הלכה אחת השחקניות הבכירות והידועות בארץ להנהלה, ואמרה שאינה רוצה לשחק איתי מפני שאני שתיין. היא, אנכי, קיבלה ביקורת פחות טובות ממני על אותה ההצגה. מאז שיחקנו ביחד בעשר הצגות נוספות, אם לא יותר. כן, אנחנו ידידים כיום. נו, יש ברירה?

כ־1949 התחיל השילטון להחמיר. מה פירוש? נעשה סטאליניסטי. וכשיש תהפוכות באירופה, יש תמיד שני נאשמים: יהודים ורוכבי-אופניים. מדוע רוכבי-אופניים? לא יודעים. מדוע יהודים? לא יודעים.

נעשיתי בית-דין בעלי-כורחי. בעת מילחמת-העולם השנייה היה חלק מ"הורי בודפשט, מקום הולדתי, בגיטו. חלק קטן מאוד היה בבתים מוגנים על-ידי שגרירות ניטוליות. גם מישהי פחתי נכללה בקטיגוריה זאת.

זהו מצב אכסורי: אני שייך לגוף הממונה על הבוס שלי. מטבע, אני מסוגל להיות "יס מא", לא יכול לנענע ככה כראש.

זה לא טובתי כשחקן. בחברתי אמנים יש שני שחקנים נוספים: טובה פרדו וישראל בקר. מונינו על-ידי שרי-החינוך. יש בי דווקא משהו מן העסקן הצי-

לא, לא אומר לו זאת כפרצוף. זה יעליב אותי, אבל אתן לו להבין זאת. אני חייב לאמר להגנתי שאני אחד השחקנים המפרגנים ביותר בבראנזה. לא, לא מפרגנים בחזרה. אולי אני לא יודע את חוקי-המישחק במבט לאחור, לא הייתי רוצה להצליח בזכות תכונות נחשיות. אני יושן טוב יותר כלילה כמו שאני.

רונאי יחד עם בתו.

הרגשתי שאני הופך להיות אורח סוג ב'. האם הייתי אז עדיין ילד? את ילדותי איבדתי בגיל 11. התחלתי להרהר. אבני, לעומתי, כלל לא היררה. אפילו כשהלאימו את ה"מיפעל שלו, מינו אותו כמנהל-המיפעל. על זה היה אקט חריג. בגלל מומחיותו בשטח. אבני לא התלונן. את עלייתי ארצה אני חייב לאיזה מנהל-הפקה יהודי, כסרט שבו השתי תפתי. במשך כל ימי ההסרטה הוא הס' תובב על הסט, ולא ריבר איתי במשך כל ההפקה. פשוט חרטים אותי. נעלבתי, מפני שבכל זאת הייתי בכיר שם. יום אחד תפס אותי במפתיע, הסתי כל ישר לתוך עיניי ושאל: "מה אתה עושה פה?"

יורים בי. המשכתי לצעוד ושמעתי את צרור היריות שהרג אותי.

אבי ודוש חזרו

לא כליכך הבנתי מה הוא רוצה. חד שבתי שהוא מתכוון לכך שאני תלמיד, ואמור להיות בבית-הספר. הסברתי שיש לי אישור משרה-חינוך וכל זה. הוא קטע אותי ואמר: "לא, פה בהונגריה!"

ה היה הקשר הראשון שלי עם פאשיזם (רונאי מגדיר את עצמו כ"הומור כפאשיסט", יחסית לשאר עמיתיו). בבית שלנו, בבודפשט, גר בחור ש"היה מפקד בית"ר בבודפשט. עם כניסת החייל הרוסי הראשון לבודפשט, הוא נכנס למיקלט, ביקש מאיתנו לקום על רגלינו ולשיר את התיקוה. האם הפכתי או לבית"ר? חסיושלום. אפילו ציינו עוד לא הייתי. זה קרה שנים אחר-כך.

אבני היה יבואן של שעם מספרד. אני נהייתי ראש-מישפחה בגיל צעיר מאוד — 12, אף על פי שאחותי היתה מבוגרת ממני — בת 17. החלטתי לקחת את העניינים ביד-יים. כשהחמיר מצבם של היהודים, הרדתי את הטלאי הצהוב, טיפסתי מעל גדר השגרירות הספרדית. השומר שם עזר לי. כך קיבלתי בשבילי ובשביל מישפחתי מיכתב-ההגנה מהספרדים. זו היתה ההגנה היחידה שלנו נגד הנאצים.

לחוב היה מותר לנו לצאת רק שני-שניים ביום, מפני שאנחנו יהודים. יום אחד ניכנס למיקלט נער בלונדי עיניים כחולות. היה לו "בייבי פייס". הוא נראה כבן 16, אבל כבר היה בן 18 — עריק מהצבא.

אחד מהחברים באותו מרום של "יושבים-שותים-בוכים" הוא שחקן התיאטרון הלאומי אברהם רונאי. השחקן הוותיק נבדל משאר חברי-המרום בדעותיו הפוליטיות — הוא חבר מוצהר בליכוד. בניגוד לאחרים, המקוטלגים כ"מאפיה השמאלנית". רונאי נחשב כאחד הבכירים מבין שחקני "הבימה". הוא מתגאה בעיקר בפרס המועצה-לתרבות-ואמנות שקיבל מידי שרי-החינוך דאז. ינאל אלון, עבור מישחקו ב"הבית", ותפקיד המרקוז שגילם ב"מרה-סאד".

"יושבים-שותים-בוכים"

השחן התיאטרון הלאומי אברהם רונאי. השחקן הוותיק נבדל משאר חברי-המרום בדעותיו הפוליטיות — הוא חבר מוצהר בליכוד. בניגוד לאחרים, המקוטלגים כ"מאפיה השמאלנית". רונאי נחשב כאחד הבכירים מבין שחקני "הבימה". הוא מתגאה בעיקר בפרס המועצה-לתרבות-ואמנות שקיבל מידי שרי-החינוך דאז. ינאל אלון, עבור מישחקו ב"הבית", ותפקיד המרקוז שגילם ב"מרה-סאד".

השחן התיאטרון הלאומי אברהם רונאי. השחקן הוותיק נבדל משאר חברי-המרום בדעותיו הפוליטיות — הוא חבר מוצהר בליכוד. בניגוד לאחרים, המקוטלגים כ"מאפיה השמאלנית". רונאי נחשב כאחד הבכירים מבין שחקני "הבימה". הוא מתגאה בעיקר בפרס המועצה-לתרבות-ואמנות שקיבל מידי שרי-החינוך דאז. ינאל אלון, עבור מישחקו ב"הבית", ותפקיד המרקוז שגילם ב"מרה-סאד".

ה היה הקשר הראשון שלי עם פאשיזם (רונאי מגדיר את עצמו כ"הומור כפאשיסט", יחסית לשאר עמיתיו). בבית שלנו, בבודפשט, גר בחור ש"היה מפקד בית"ר בבודפשט. עם כניסת החייל הרוסי הראשון לבודפשט, הוא נכנס למיקלט, ביקש מאיתנו לקום על רגלינו ולשיר את התיקוה. האם הפכתי או לבית"ר? חסיושלום. אפילו ציינו עוד לא הייתי. זה קרה שנים אחר-כך.

היה מותר לנו לצאת רק שני-שניים ביום, מפני שאנחנו יהודים. יום אחד ניכנס למיקלט נער בלונדי עיניים כחולות. היה לו "בייבי פייס". הוא נראה כבן 16, אבל כבר היה בן 18 — עריק מהצבא. עבור כמה דקות קראו לי ולעורך-דין אחד, מבלי לשאול אותנו ככלל אם אנחנו רוצים. נתנו לנו מדים ותעודות ואמרו: "יש לך 10 דקות ללמוד את הפרטים החדשים שלך..." המדים והתעודות היו של חבר ב"גר ער הפשיסטי". הוטלה עלינו משימה: לצאת למקומות שבהם חולקו במשך

לחוב היה מותר לנו לצאת רק שני-שניים ביום, מפני שאנחנו יהודים. יום אחד ניכנס למיקלט נער בלונדי עיניים כחולות. היה לו "בייבי פייס". הוא נראה כבן 16, אבל כבר היה בן 18 — עריק מהצבא. עבור כמה דקות קראו לי ולעורך-דין אחד, מבלי לשאול אותנו ככלל אם אנחנו רוצים. נתנו לנו מדים ותעודות ואמרו: "יש לך 10 דקות ללמוד את הפרטים החדשים שלך..." המדים והתעודות היו של חבר ב"גר ער הפשיסטי". הוטלה עלינו משימה: לצאת למקומות שבהם חולקו במשך

היה מותר לנו לצאת רק שני-שניים ביום, מפני שאנחנו יהודים. יום אחד ניכנס למיקלט נער בלונדי עיניים כחולות. היה לו "בייבי פייס". הוא נראה כבן 16, אבל כבר היה בן 18 — עריק מהצבא. עבור כמה דקות קראו לי ולעורך-דין אחד, מבלי לשאול אותנו ככלל אם אנחנו רוצים. נתנו לנו מדים ותעודות ואמרו: "יש לך 10 דקות ללמוד את הפרטים החדשים שלך..." המדים והתעודות היו של חבר ב"גר ער הפשיסטי". הוטלה עלינו משימה: לצאת למקומות שבהם חולקו במשך

היה מותר לנו לצאת רק שני-שניים ביום, מפני שאנחנו יהודים. יום אחד ניכנס למיקלט נער בלונדי עיניים כחולות. היה לו "בייבי פייס". הוא נראה כבן 16, אבל כבר היה בן 18 — עריק מהצבא. עבור כמה דקות קראו לי ולעורך-דין אחד, מבלי לשאול אותנו ככלל אם אנחנו רוצים. נתנו לנו מדים ותעודות ואמרו: "יש לך 10 דקות ללמוד את הפרטים החדשים שלך..." המדים והתעודות היו של חבר ב"גר ער הפשיסטי". הוטלה עלינו משימה: לצאת למקומות שבהם חולקו במשך